

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 26 lipca 2019 r.

Opinia do ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych

(druk nr 1240)

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem uchwalonej przez Sejm ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych jest rozwój i integracja systemu usług społecznych na poziomie lokalnym i zapewnienie szerszej dostępności tych usług.

Ustawa zakłada fakultatywność tworzenia centrów usług społecznych przez zainteresowane samorządy gminne, działające samodzielnie lub w ramach porozumień międzygminnych.

Działania realizowane przez centra usług społecznych o mają stanowić połączenie wsparcia socjalnego organizowanego według zasady selektywności i adresowanego do osób i rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej (pomoc społeczna) oraz wsparcia społecznego o charakterze powszechnym z usługami oferowanymi wszystkim zainteresowanym mieszkańcom, gdzie świadczenie usług społecznych jako usług powszechnego dostępu i korzystanie ze wsparcia nie łączy się z nabyciem statusu klienta pomocy społecznej.

Jak wynika z uzasadnienia do projektu ustawy, usługi społeczne w rozumieniu art. 2 ustawy stanowią kategorię szerszą niż usługi pomocy społecznej, ale węższą niż usługi użyteczności publicznej czy też usługi świadczone w interesie ogólnym. Konstrukcja definicji usług społecznych została oparta na zadaniach gminy oraz powiatu ze względu na możliwość realizacji przez centrum usług społecznych również usług społecznych z zakresu zadań powiatu, na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy gminą a powiatem, mających

szeroko rozumiany charakter społeczny, określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Zgodnie z art. 4, rada gminy będzie mogła przyjmować, w drodze uchwały, programy usług społecznych, określające usługi społeczne wynikające z potrzeb wspólnoty samorządowej. Uchwała ta będzie stanowiła akt prawa miejscowego.

Podstawą do opracowywania programów usług społecznych gminy będzie przygotowywana przez centrum usług społecznych, raz na pięć lat, z możliwością aktualizacji i konsultowana z mieszkańcami oraz reprezentującymi ich organizacjami, diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych (art. 21).

Gminy uzyskają możliwość określenia przesłanek uzyskiwania dodatkowych, w stosunku do wynikających z aktów hierarchicznie wyższych, usług społecznych.

Programy usług społecznych określające usługi społeczne uregulowane w przepisach odrębnych lub w innych programach przyjętych przez gminę, nie mogą uchybiać tym przepisom i programom.

W celu umożliwienia mieszkańcom zapoznania się z obowiązującymi na danym obszarze programami usług społecznych ustawa wprowadza obowiązek publikacji tych programów na stronie Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej centrum usług społecznych. Analogiczny obowiązek przewidziano w odniesieniu do informacji o realizacji programu usług społecznych.

Realizatorem programu usług społecznych będzie centrum usług społecznych, które będzie kwalifikowało osoby do uzyskania usług społecznych wynikających z programu usług społecznych, ustalało opłaty za usługi, jeżeli program będzie takie opłaty przewidywał, organizowało i koordynowało usługi społeczne. Wykluczona została możliwość realizacji programów usług społecznych przez inne jednostki organizacyjne gminy oraz innego rodzaju podmioty. Programy usług społecznych nie będą mogły być przyjmowane w związku z tym w gminach, które nie utworzą centrum lub nie zawrą z inną gminą porozumienia o utworzeniu centrum.

Zgodnie do art. 9 ustawy, centrum usług społecznych może zostać utworzone dla:

- 1) jednej gminy – wówczas utworzenie centrum następuje przez przekształcenie funkcjonującego w gminie ośrodka pomocy społecznej w centrum;

2) co najmniej dwóch gmin – wówczas utworzenie centrum następuje przez utworzenie w jednej z gmin nowej jednostki organizacyjnej, odrębnej od funkcjonującego w tej gminie ośrodka pomocy społecznej.

W pierwszym przypadku warunkiem utworzenia centrum będzie przekazanie do realizacji centrum wszystkich zadań, w tym usług społecznych, realizowanych dotychczas przez ośrodek pomocy społecznej oraz wybranych i nierealizowanych przez ośrodek pomocy społecznej do dnia utworzenia centrum usług społecznych z co najmniej dwóch zakresów wskazanych w definicji usług społecznych, określonej w art. 2 ust. 1 projektu ustawy. W gminach, które zdecydują się na to rozwiązanie, przestanie funkcjonować ośrodek pomocy społecznej, a jego zadania przejmie centrum, w ramach którego obligatoryjnie zostanie wyodrębniony zespół do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

W drugim przypadku utworzenie centrum będzie uwarunkowane zawarciem porozumienia, na podstawie którego gmina przekaże do realizacji gminie, która ma utworzyć centrum, wybrane usługi społeczne z co najmniej trzech zakresów wskazanych w definicji usług społecznych. W wyniku porozumienia w jednej z gmin powstanie centrum, któremu zostaną przekazane do realizacji określone usługi społeczne, ale zarówno w gminie tworzącej centrum, jak i w gminie bądź gminach, które zawrą porozumienia z gminą tworzącą centrum, nadal funkcjonować będą ośrodki pomocy społecznej.

Miasta liczące powyżej 100 000 mieszkańców będą mogły utworzyć centrum obok funkcjonującego w mieście ośrodka pomocy społecznej. Warunkiem utworzenia centrum będzie przekazanie przez miasto do realizacji centrum wybranych usług społecznych z co najmniej trzech zakresów, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy. Miasta powyżej 100 000 mieszkańców będą mogły utworzyć centrum usług społecznych również poprzez przekształcenie w centrum miejskiego ośrodka pomocy społecznej. W tym ostatnim przypadku miasta liczące powyżej 100 000 mieszkańców obowiązane będą spełnić warunki przewidziane dla tego sposobu utworzenia centrum, określone w art. 10 pkt 1 ustawy.

Po przeprowadzeniu rozpoznania indywidualnych potrzeb osoba zainteresowana korzystaniem z usług centrum będzie mogła zostać bezpośrednio zakwalifikowana do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych (w przypadku potrzeby krótkiego korzystania z usług lub korzystania z niewielu usług) albo będzie mógł zostać dla niej opracowany indywidualny plan usług społecznych (art. 38), wskazujący usługi

społeczne odpowiadające na potrzeby osoby zainteresowanej, określone w programie lub programach usług społecznych.

Indywidualny plan usług społecznych będzie opracowywany zawsze w przypadku potrzeby koordynacji usług społecznych określonych w programie lub programach usług społecznych, które mają być udzielane osobie zainteresowanej w okresie nie krótszym niż 3 miesiące.

Ustawa określa minimalne wymagania w zakresie struktury organizacyjnej, jaką powinno mieć centrum usług społecznych. W ramach tej struktury wyodrębnia się w szczególności:

- 1) stanowisko dyrektora centrum;
- 2) zespół do spraw organizowania usług społecznych, w skład którego wchodzi organizator usług społecznych oraz koordynatorzy indywidualnych planów usług społecznych;
- 3) w przypadku centrum utworzonego w wyniku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum – zespół do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, w skład którego wchodzi organizator pomocy społecznej, specjaliści z zakresu pracy socjalnej, pracy z rodziną oraz inni specjaliści realizujący zadania pomocy społecznej, w tym w zakresie integracji społecznej;
- 4) stanowisko organizatora społeczności lokalnej.

Ustawa określa wymagania jakie powinni spełniać osoby na stanowiskach w strukturze centrum oraz zakres ich obowiązków. Dyrektor centrum będzie powoływany i odwoływany przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy, która utworzyła centrum.

Zmiany w przepisach innych ustaw mają charakter dostosowujący do rozwiązań zaproponowanych ustawą.

Ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawę w dniu 19 lipca 2019 r. Projekt ustawy został wniesiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (druk sejmowy nr 3040). Prace nad ustawą prowadziła

Komisja Polityki Społecznej i Rodziny, która przedstawiła sprawozdanie w druku sejmowym nr 3590. Komisja dokonała zmian o charakterze legislacyjnym. W drugim czytaniu zgłoszono 8 poprawek. Poprawki zmierzały między innymi do uzupełnienia zakresu usług społecznych objętych ustawą, doprecyzowania przepisu art. 5 ust. 4 ustawy w zakresie obowiązku zachowania spójności pomiędzy przyjmowanymi programami w celu unikania ewentualnych niezgodności, uzupełnienia art. 9 w zakresie dookreślenia zasad przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych, nałożenia na Radę Ministrów obowiązku przedkładania Sejmowi i Senatowi, raz na trzy lata informacji o realizacji ustawy.

Sejm uchwalił ustawę z poprawkami.

Ustawa nie budzi zasadniczych zastrzeżeń o charakterze legislacyjnym.

Aldona Figura

Główny legislator